NICOLAE PETRESCU - COMNEN – DIPLOMAT AL ROMÂNIEI INTERBELICE*

ADRIAN VIŢALARU**

Introducere

Politica externă a fiecărui stat este realizată de către diplomaţi, oameni special pregătiţi pentru a face faţă provocărilor internaţionale. De aceşti diplomaţi, reprezentanţi ai intereselor statului peste hotare, depind imaginea şi locul pe care îl ocupă un anumit stat pe arena internaţională. Însă activitatea multora dintre aceşti actori minori ai relaţiilor internaţionale nu este îndeaproape cunoscută, istoriografia axându-se mai ales pe studierea marilor personalităţi care au marcat profund epoca în care au trăit. Numai că, astfel, se uită ori se trece cu vederea activitatea unor diplomaţi care au activat în posturi cheie şi care au reprezentat cu succes interesele statului român peste hotare. Întâlnim astfel de cazuri dacă avem în vedere cercetarea activităţii foştilor miniştri de Externe şi ai membrilor corpului diplomatic al României în perioada interbelică. Observăm atenţia acordată de către istorici unor diplomaţi de renume precum: nicolae Titulescu, Take Ionescu, Grigore Gafencu; activitatea politică şi diplomatică a acestor personalităţi a fost studiată în numeroase lucrări publicate în ţară şi străinătate. Nu putem reduce însă cercetarea asupra diplomaţilor români şi totodată a reprezentanţilor politicii Externe a României la doar câteva personalităţi marcante, ci ar trebui să cercetăm şi activitatea celorlalţi pioni ai politicii externe a României. Diplomaţi precum Alexandru Lahovari, Dimitrie Ghika, Frederick C. Nanu, Victor Antonescu sau Nicolae Petrescu-Comnen, unii dintre aceştia foşti miniştri ai Afacerilor Străine, au fost prea puţin stdiaţi de către specialişti. Avem convingerea că analizarea activităţii unor personalităţi precum cele menţionate mai sus poate neni în sprijinul unei înţelegeri mai complexe a politicii externe a României din perioada interbelică.

De aceea am ales ca în rândurile următoare să realizăm un scurt portret al unuia dintre diplomaţii de seamă ai României interbelice, Nicolae Petrescu-Comnen. Fiind un personaj mai puţin cunoscut, în ceea ce urmează vom încerca să prezentăm câteva elemente relative la biografia şi cariera sa diplomatică, însă fără a intra în amănunte.

---

* Articol inedit.

** Doctorand al Facultăţii de Istorie, Universitatea „Al.I. Cuza" - Iaşi.

www.muzeubt.ro / www.cimec.ro

O scurtă biografie

Nicolae Petrescu-Comnen s-a născut la București în ziua de 24 august 1881. tatăl său era funcționar public, iar mama era profesoară la un pension de fete din capitala României. Petrescu-Comnen era de profesie jurist, fiind doctor în drept, în științe economice și financiare la Paris. Din anul 1906 a profesat ca judecător și apoi, din 1910, ca avocat, până în timpul războiului. Spre sfârșitul primului război mondial s-a evidențiat prin propaganda pe care a făcut-o în străinătate pentru reîntregirea României. Cu această ocazie i s-au încredințat și misiuni cu caracter diplomatic, precum cea din Ungaria, desfășurată în toamna anului 1919[1]. Tot atunci s-a implicat în politică, fiind ales deputat de Durustor, din partea Partidului Național Liberal, în urma alegerilor din noiembrie 1919. avea să dețină aceeași demnitate și după alegerile din 1922, activând în cadrul Comisiei de politică externă a legislativului. Și-a început activitatea diplomatică în 1923 și a activat succesiv în calitate de reprezentant al României la Berna și delegat pe lângă Societatea Națiunilor (1 iulie 1923-1 februarie 1928), apoi a reprezentat statul român în Germania, în perioada 1928-1930 și 1932-1938. între anii 1930-1932 și 1938-1940 a deținut portofoliul de ministru plenipotențiar al României pe lângă Sfântul Scaun[2]. Apogeul carierei sale s-a consumat în perioada 30 martie-21 decembrie 1938, când a îndeplinit funcția de ministru al Afacerilor Străine. Era așadar un diplomat de carieră, cu o bogată experiență în domeniul afacerilor externe și un bun cunoscător al evoluțiilor politice din Europa. Aflat în conflict cu ministrul de Externe legionar, Mihail Sturdza, al guvernului format de către generalul Ion Antonescu și legionari, Petrescu-Comnen a fost îndepărtat de la conducerea ambasadei României de pe lângă Sfântul Scaun și pensionat începând cu data de 1 mai 1941[3]. Eliminarea lui Comnen din corpul diplomatic al României a venit în contextul unei reconfigurări a diplomației românești, marcată și de apropierea dintre România și Germania, fapt ce i-a determinat pe mulți dintre diplomații ruși puși în retragere să rămână în exil.

Și Nicolae Petrescu-Comnen a ales calea exilului după ce, a încercat să convingă Guvernul Antonescu de utilitatea menținerii sale în rândul diplomaților activi ai României. Ultima sa misiune diplomatică fiind aceea de ambasador al României la Vatican, Comnen și-a ales ca reședință de exil orașul Florența, unde a locuit până la moartea sa, survenită la 8 decembrie 1958.

Pe lângă activitatea juridică, politică și diplomatică, Nicolae Petrescu-Comnen a susținut numeroase conferințe pe teme juridice, istorice și politice[4]. De asemenea, a

---

[1] Vezi Nicolae Petrescu-Comnen, *O primă experiență comunistă în Ungaria. Amintiri și documente inedite*, Madrid, Colecția Destin, 1957, passim.

[2] Pentru informații mai detaliate asupra activității diplomatice a lui Nicolae Petrescu-Comnen, vezi Nicolae Petrescu, *Nicolae Petrescu Comnen. Un mare diplomat, pe deplin uitat*, în *Diplomație și diplomați români*, Focșani, f.e., 2001, pp. 371-406.

[3] Arhiva Ministerului Afacerilor Externe (în continuare: AMAE), Fond Dosare Personale – Nicolae Petrescu-Comnen, vol. III, Scrisoarea ministrului Afacerilor Străine Al. Cretzianu către Nicolae Petrescu-Comnen, 15 aprilie 1941.

[4] Comnen a susținut în 1906 conferința despre *Ziua de opt ore de muncă*, în anul următor a prezentat conferința *Accidentele profesionale*, pentru ca în 1909 să susțină conferința *Câteva considerațiuni asupra socialismului*. Toate aceste conferințe au fost publicate în broșuri.

www.muzeubt.ro / www.cimec.ro

redactat un studiu de aproximativ 200 de pagini despre condiţia evreilor din România[5], lucrare apreciată de specialişti. În plus, a publicat şi câteva volume despre relaţiile diplomatice dintre state în perioada interbelică[6], fiind preocupat şi implicându-se în polemica legată de crearea Organizaţiei Naţiunilor Unite şi de configurarea Europei şi a lumii la sfârşitul celui de-al doilea război mondial[7].

Ca om, Nicolae Petrescu-Comnen a fost perceput diferit de către cei care l-au cunoscut. Unii îi apreciau profesionalismul şi pasiunea cu care îşi îndeplinea îndatoririle de diplomat, alţii, poate din invidie, îl considerau diletant şi vanitos. Ce-i drept, în cercul diplomaţilor, era numit uneori Nicolae Petrescu **Quand-même**, adică Nicolae Petrescu **Chiar dacă**[8], fiindu-i luată în derâdere ascendenţa nobiliară, destul de contestată, la care Raymond-Alexis născut în 1908 şi Elsa-Irène născută în anul 1909[9]. Deşi a fost ambasador al României la Vatican, Comnen era ortodox. Cunoştea bine limba franceză, datorită studiilor universitare făcute la Paris, dar avea şi noţiuni de italiană, engleză şi germană[10].

Cariera diplomatică

Nicolae Petrescu-Comnen şi-a început cariera diplomatică la 1 iulie 1923, când a fost numit Trimis extraordinar şi Ministru Plenipotenţiar clasa a II-a la Berna[11]. Numirea sa în capitala Elveţiei nu a fost întâmplătoare. Spre sfârşitul primului război mondial, Comnen a locuit în Elveţia şi a condus, la cererea autorităţilor române, un Birou de presă care a susţinut acţiuni propagandistice. Pe timpul cât a deţinut conducerea legaţiei României la de Berna, Nicolae Petrescu-Comnen a fost şi delegatul permanent al statului român pe lângă Liga Naţiunilor, intrând în contact, la Geneva, cu multe personalităţi ale diplomaţiei europene.

Începând cu 1 februarie 1928, a fost numit la conducerea legaţiei române de la Berlin, post pe care îl deţine efectiv începând cu dat de 9 februarie[12]. Comnen a acceptat mutarea la Berlin, deoarece era vorba despre unul dintre cele mai râvnite posturi de către diplomaţii români, pe lângă cele de la Paris, Londra şi roma. În perioada în care a condus

---

[5] N. Petresco-Comnene, *Etudes sur la condition des israélites en Roumanie*, Paris, A.Pedane Editeurs, 1905.

[6] Idem, *Suggerimenti per la pace*, Firenze, Bompinioni, 1945; Idem, *Preludi del grande drama. Ricordi e documenti di un diplomatico*, Roma, Edizioni Leonardo, 1947; Idem, *I Responsabili*, Verona, Arnoldo Mondadori, 1949; Idem, *Luci e ombre sul Europa. 1914-1950*, Milano, Bompiani, 1957; Idem, *O primă experienţă comunistă în Ungaria. Amintiri şi documente inedite*, Madrid, Colecţia Destin, 1957.

[7] Comnen a publicat la sfârşitul celui de-al doilea război mondial lucrarea *Anarchie, dictature ou organisation international*, Geneva, Perret-Gentil, 1946.

[8] Raoul Bossy, *Amintiri din viaţa diplomatică (1918-1940)*, vol. I, *1918-1937*, ediţie şi studiu introductiv de Stelian Neagoe, Humanitas, Bucureşti, 1993, p. 267.

[9] AMAE, Fond Dosare Personale- Nicolae Petrescu-Comnen, vol. I, Sector Galben. Oficiul de Stare Civilă. Extract din registrul actelor de naştere pe anul 1908, nr. 4519; Extract din registrul actelor de naştere pe anul 1909, nr. 3461.

[10] *Ibidem*, vol. III, Stat de Serviciu al Domnului Nicolae-Petrescu Comnen.

[11] *Ibidem*, Gradele sau funcţiile ocupate şi diferite mutaţiuni.

[12] *Ibidem*, telegrama nr. 1217, Berlin, 9 februarie 1928, Comnen către MAS.

www.muzeubt.ro / www.cimec.ro

legația de la Berlin, Comnen a încercat să reconstruiască relațiile româno-germane, inițiind tratative economice între cele două state.

A fost numit ca „Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar" al României pe lângă Sfântul Scaun prin decretul regal emis la 30 ianuarie 1930. Nicolae Petrescu-Comnen ar fi trebuit să-și preia postul începând cu data de 1 martie 1930, moment din care intra efectiv în funcție[13]. Numai că diplomatul român se afla la acel moment în tratative avansate cu germanii pentru încheierea unui tratat economic, astfel încât a trebuit să-și mai prelungească șederea la Berlin, la cererea lui Madgearu și a lui Mironescu, până în ziua de 25 martie[14]. După ce a predat scrisorile de rechemare președintelui Reich-ului, la 24 martie, Comnen a plecat spre Roma unde, la 29 martie 1930, a preluat conducerea legației României de la Vatican, înlocuindu-l pe Caius Brediceanu[15].

Propunerea de numire la Vatican îi fusese făcută lui Comnen cu câteva luni înainte de preluarea postului, în contextul unor mutări realizate la conducerea legațiilor României în diferite țări, schimbări dorite de către noul ministru al Afacerilor Străine, G.G. Mironescu și susținute de către prim-ministrul Iuliu Maniu. aceste mișcări în cadrul corpului diplomatic al României au creat tensiuni și nemulțumiri. Unul dintre cei nemulțumiți a fost chiar Nicolae Petrescu-Comnen. Acesta, deși a încuviințat acreditarea sa la Vatican, și-a exprimat dorința de a obține, la un moment dat, postul de la Roma motivându-și dorința prin faptul că știa limba, istoria și chestiunile politice ale Italiei, având totodată rude și prieteni la Milano, Veneția și Trieste[16]. Înțelegem prin atitudinea lui Comnen faptul că ar fi dorit numirea la conducerea legației României dintr-o altă capitală europeană și că, probabil, mutarea sa de la Berlin la Vatican era văzută ca un fel de trecere în eșalonul secund al corpului diplomatic, știut fiind faptul că printre cele mai râvnite posturi se aflau cele da la Paris, Londra, Roma și Berlin, nicidecum acela de ministru plenipotențiar pe lângă Sfântul Scaun.

Cu toate acestea, Nicolae Petrescu-Comnen și preluat atribuțiile de la Vatican și a reușit, datorită faptului că îl cunoștea pe Secretarul de Stat Pacelli, „să treacă peste ritualul vetust al Cancelariei Pontificale", fapt ce a făcut ca „Sfântul Scaun să fie primul guvern care să recunoască în mod oficial" urcarea pe tron a lui Carol al II-lea[17]. Acest fapt i-a fost anunțat regelui printr-o scrisoare trimisă de către Comnen, text din care deducem un oarecare iz de oportunism al diplomatului român, care încerca astfel să-și atragă simpatia monarhului[18].

În timpul mandatului său, comnen a făcut tot posibilul să își creeze o imagine cât mai bună în ochii Sfântului Părinte și, prin diverse mijloace, cum ar fi trimiterea unor

---

[13] *Ibidem*, Decretul regal de numire a lui Nicolae Petrescu-Comnen la vatican, 30 ianuarie 1930.
[14] *Ibidem*, telegrama nr. 1198, Berlin, 23 februarie 1930, Comnen către MAS.
[15] *Ibidem*, telegrama nr. 70, Roma, 29 martie 1930, Comnen către MAS.
[16] *Ibidem*, vol. I, referat întocmit de MAS despre cariera lui Nicolae Petrescu-Comnen; Noti Constantinide, *Valiza diplomatică. 1890-1940*, Ediție îngrijită de Florica Vrânceanu, introducere de prof. univ. dr. Dumitru Preda, Editura Libra, București, 2002, p. 144.
[17] Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond Casa Regală, dos. 92/1930, Scrisoare a lui Nicolae Petrescu-Comnen către regele Carol al II-lea, luni, 16 iunie 1930.
[18] Vezi: *Ibidem*.

www.muzeubt.ro / www.cimec.ro

daruri din partea Suveranului român, a făcut demersuri pentru consolidarea relaţiilor dintre cele două ţări[19].

Însă, pe lângă faptul că şi-a lărgit cercul de prieteni de la Vatican, cea mai mare realizare a primului său mandat o reprezintă negocierile şi apoi semnarea, în prezenţa sa, la 30 mai 1932, a unui „Acord privitor la interpretarea articolului 9 din Concordatul de la 10 mai 1927", cunoscut în istorie şi sub denumirea de **Acordul de la Roma**[20]. Participarea la semnarea acestui act a fost şi ultima misiune a lui Comnen la Vatican, întrucât primise, încă de la începutul lunii mai, conducerea legaţiei de la Berlin, unde activase în perioada 1928-1930. prima sa misiune la Vatican a luat sfârşit în ziua de 9 iunie, atunci când a prezentat scrisorile de rechemare[21].

Comnen revine, începând cu 15 iunie 1932, la conducerea legaţiei României de la Berlin, iar pe 29 iunie predă scrisorile de acreditare preşedintelui Reich-ului[22]. În calitatea sa de trimis al României în Germania, Nicolae Petrescu-Comnen a fost un fin observator al realităţilor germane. A surprins schimbările politice produse în statul german marcate de venirea la putere a cancelarului Adolf Hitler[23]. De asemenea, şi-a construit legături cu oameni politici ai celui de-al III-lea Reich, precum Goering, von Neurath şi von Ribbentrop, cu care a încercat să trateze diferite aspecte ale relaţiilor româno-germane. În ceea ce priveşte relaţiile bilaterale, Comnen nu era un adept al apropierii de Germania, fiind mai degrabă un susţinător al liniei politice titulesciene, bazată pe alianţele regionale şi pe sprijin occidental. De aceea a menţinut relaţiile dintre cele două state în limitele dictate de Bucureşti. Şi totuşi, Comnen era conştient de importanţa Germaniei în regiunea dunăreană, dar şi de importanţa strategică şi economică a României pentru Reich.

Relaţia bună cu regele Carol al-lea, experienţa sa pe arena diplomatică precum şi cunoaşterea realităţilor germane au constituit elementele definitorii în numirea sa în calitate de secretar de stat la Ministerul Afacerilor Străine şi apoi, începând cu 30 martie, la conducerea aceluiaşi minister. La Ministerul Afacerilor Străine, Comnen venea cu o bogată experienţă pe scena internaţională. Ca diplomat era destul de cunoscut, având în urmă misiuni în câteva capitale europene importante, dintre care se disting cele două misiuni de la Berlin. Petrescu-Comnen a fost unul dintre artizanii reluării relaţiilor politico-diplomatice cu Republica de la Weimar[24] şi, mai apoi, cel care a consolidat legăturile dintre România şi Germania lui Hitler. Şi totuşi, viziunea politică a lui Petrescu-Comnen tindea spre linia predominantă din rândul oamenilor politici români şi anume a continuării politicii tradiţionale de cooperare cu Franţa şi Anglia, precum şi de cultivare a alinţelor regionale (Mica Înţelegere şi Înţelegerea Balcanică). În ciuda faptului că a fost reprezentant al României în capitala Germaniei, considera că linia tradiţională de

[19] *Ibidem*, dos. 85/1931, ff. 323-327.
[20] Adela Herban, *România-Vatican, 1920-1940. relaţii diplomatice*, Editura Călăuza, deva, 2002, p. 150.
[21] AMAE, fond Dosare Personale – Nicolae Petrescu-Comnen, vol. III, telegrama nr. 30447, Roma 9 iunie 1932, Comnen către MAS.
[22] *Ibidem*, telegrama 34538, Berlin, 30 iunie 1932.
[23] Marin Badea, *Martor în culisele celui de-al treilea Reich*, în „M.I.", anul XV, nr. 1, ianuarie 1981, pp. 50-53.
[24] Constantin Buchet, *România şi Republica de la Weimar 1919- 1933. Economie, diplomaţie şi geopolitică*, All Educaţional, Bucureşti, 2001, pp. 60,69.

www.muzeubt.ro / www.cimec.ro

politică externă constituia principala direcție a diplomației românești. Acest lucru era cunoscut și în marile capitale europene. Astfel că, imediat după numirea sa la Palatul Sturdza, cotidianul francez „Journal des Débats" prezenta portretul politic al noului ministru de Externe în felul următor: „S-a spus că noul ministru al Afacerilor Străine, dl. Comnen, ar avea relații personale cu Führer-ul. Noi nu credem de fel că acest fapt ar fi de natură să influențeze asupra simpatiei pe care – lucrul este de notorietate publică – el o poartă Franței, și încă mai puțin asupra atitudinei Suveranului"[25].

În ceea ce privește politica față de cel de-al III-lea Reich, Petrescu-Comnen susținea că acestuia trebuie să i se acorde unele satisfacții economice, pentru a reduce presiunile politice asupra României[26]. Astfel, în 6 aprilie, într-o declarație de presă, deși a accentuat importanța alianțelor tradiționale ale României, noul ministru de Externe a evidențiat că „îndelungata misiune în Berlin mi-a oferit ocazia de a înțelege amănunțit relațiile noastre cu Germania"[27]. De aceea el își propunea o dezvoltare a relațiilor cu Reich-ul. Prezența lui Nicolae Petrescu-Comnen la Externe era gândită tocmai în scopul dew a administra cât mai bine relația cu statul german și de a limita presiunile germanilor asupra autorităților române. Mai ales că aceștia nu vedeau cu ochi buni îndepărtarea guvernului Goga-Cuza. La această mutare au reacționat bine și italienii, ministrul Italiei la București, Ugo Sola, fiind „încântat de intrarea lui Petrescu-Comnen ca subsecretar de stat la Externe"[28].

În vremea mandatului la conducerea politicii externe românești, comnen s-a confruntat cu o serie de conflicte diplomatice de anvergură: „cazul Butenko", criza cehoslovacă și, legat de aceasta, chestiunea trecerii avioanelor sovietice prin România, precum și diferendul legat de Ucraina subcarpatică. Apoi au intervenit, în decembrie 1938, intense tensiuni diplomatice cu germania datorită asasinării lui Corneliu Zelea-Codreanu și a politicii de simpatie cu Marea Britanie și Franța dusă de către liderii de la București. Astfel, tocmai pentru a reduce tensiunile cu Germania, Comnen a fost înlocuit cu Grigore Grigore.

În presa românească apărea, în ziua de 23 decembrie 1938, știrea conform căreia noul ministru al Afacerilor Străine devenise Grigore Gafencu[29]. Se specifica faptul că noul ministru a depus jurământul încă pe data de 21 decembrie 1938, succedându-i demisionarului Nicolae Petrescu-Comnen[30]. Totuși, articolele de presă nu prezentau clar motivele demisiei lui Petrescu-Comnen. În cuvântarea fostului ministru, rostită cu prilejul instalării la Palatul Sturdza a succesorului său, Petrescu-Comnen își motiva demisia susținând faptul că: „Majestatea Sa Regele, dându-mi o nouă dovadă de Înalta Sa încredere a binevoit a mă însărcina cu o importantă misiune în străinătate. Cu chipul acesta,

[25] „Viitorul", anul XXX, nr. 9072, luni, 4 aprilie 1938, p. 6.
[26] „Universul", anul 55, nr. 98, sâmbătă, 9 aprilie 1938, p. 1.
[27] *Ibidem.*
[28] Victor Slăvescu, *Note și însemnări zilnice, II, 2 ianuarie 1938-31 decembrie 1939*, ediție îngrijită, cuvânt înainte și indice de Georgeta Penelea-Filitti, Editura Enciclopedică, București, 1996, p. 222.
[29] „Argus", anul XXVIII, nr. 7713, vineri, 23 decembrie 1938, p. 1.
[30] „Monitorul Oficial", partea I, nr. 298, din 22 decembrie 1938, p. 6116;

www.muzeubt.ro / www.cimec.ro

funcţiunea mea în acest Departament ia astăzi sfârşit"[31]. Importanta misiune în străinătate de care amintea Comnen era reprezentată de preluarea conducerii misiunii diplomatice româneşti de la Vatican, ridicată de curând la rangul de ambasadă. Prin urmare, constatăm faptul că Nicolae Petrescu-Comnen revenea, după 6 ani, la Vatican, acolo unde avea deja relaţii cu oficialii cancelariei papale. De asemenea, ridicarea legaţiei la nivel de ambasadă şi totodată numirea fostului ministru, la 24 decembrie, în funcţia de ambasador, cel mai înalt grad diplomatic, erau menite să demonstreze importanţa misiunii sale şi să-i mai atenueze lui Comnen supărarea pricinuită de pierderea fotoliului ministerial[32].

Nicolae Petrescu-Comnen a preluat efectiv conducerea ambasadei în ziua de 20 ianuarie 1939, iar la 4 februarie acelaşi an a remis Papei scrisorile de acreditare promiţându-i că, în activitatea pe care o va desfăşura, nu va „pierde din vedere litera şi spiritul Concordatului încheiat la 1927 între Sfântul Scaun" şi România[33]. Această solemnitate a fost organizată într-un mod deosebit, care l-a impresionat pe ambasadorul român, determinându-l să recomande liderilor diplomaţiei româneşti fructificarea „acestei atmosfere" în promovarea „intereselor noastre, atât pe planul politicii externe cât şi a celei interne"[34].

De asemenea, fin observator al politicii europene şi bun cunoscător al realităţilor vaticaneze, Comnen realiza, în rapoartele şi telegramele expediate către Bucureşti, caracterizări subtile ale actelor de politică externă susţinute de către reprezentanţii Cancelariei Sfântului Părinte ori de către unii cardinali. Astfel, în decembrie 1939, atunci când conducătorul Congregaţiei Bisericii Orientale, Cardinalul Tisserant, a atzacat politica balcanică a Italiei care „întreţinea revizionismul inamicilor" României, Comnen preciza, în raportul trimis la 9 decembrie 1939 spre Bucureşti, faptul că „Eminentul purpurat este francez, ba încă fost ofiţer" explicând faptul că anumite spuse ale oficialilor Vaticanului trebuiau percepute mai nuanţat[35].

O dată cu începerea războiului şi cu intensificarea presiunilor germane, ungare şi bulgare asupra României, subiectele raporturile dintre statul român şi Vatican se diversifică, şicanele diplomatice şi pretenţiile celor doi vecini ai României fiind tot mai prezente în discuţiile dintre diplomaţii acreditaţi pe lângă Sfântul Scaun. Un astfel de moment tensionat a fost acela de la sfârşitul lunii august 1940, atunci când ungurii presau autorităţile române au încercat să-l informeze pe Suveranul Pontif despre cererile ungare, sperând într-o mediere venită din partea Papei. Însă, cu toate eforturile depuse de către Comnen şi în ciuda faptului că Pius al XII-lea a arătat solicitudine faţă de problemele României, acesta din urmă nu a reuşit să intervină în disputa dintre cele două state[36].

---

[31] „Argus", anul XXVIII, nr. 7714, sâmbătă, 24 decembrie 1938, p. 3.

[32] AMAE, Fond Dosare Personale- Nicolae Petrescu Comnen, vol. II, telegrama din 29 decembrie 1938.

[33] *Ibidem*, telegrama nr. 19523, Roma, 13 februarie 1939, Comnen către MAS; Adela Herban, *op. cit.*, p. 209.

[34] *România-Vatican. Relaţii diplomatice, I, 1920-1950*, cuvânt înainte de Mihail Dobre şi Mons. Jean-Claude Périsset, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2003, doc. nr. 44, p. 111.

[35] *Ibidem*, doc. nr. 55, p. 129.

[36] AMAE, Fond 71/Vatican. Relaţii cu România. 1940, vol. XXI, telegrama nr. 572, Roma, 23 august 1940, Comnen către MAS, f. 117.

www.muzeubt.ro / www.cimec.ro

Această importantă acțiune diplomatică a fost printre ultimele inițiate de către Nicolae Petrescu-Comnen în calitate de ambasador al României la Vatican deoarece, după venirea la putere, în România, a generalului Antonescu, s-a trecut la un proces de reformare a corpului diplomatic, concretizat prin pensionarea unor diplomați. Unul dintre cei care erau puși în disponibilitate începând cu data de 15 noiembrie 1940 era și Nicolae Petrescu-Comnen[37]. Cu toate protestele lui Comnen pe lângă ministrul Afacerilor Străine, cea de-a doua sa misiune la Vatican, la fel ca și cariera sa diplomatică, se încheiau la jumătatea lunii noiembrie 1940.

Concluzii

Activând în posturi diplomatice importante, la Berna, Vatican și Berlin, Nicolae Petrescu-Comnen și-a construit o impresionantă carieră diplomatică încununată prin deținerea portofoliului Ministerului Afacerilor Străine. În cei 18 ani cât s-a aflat în serviciul diplomației românești precum și de către conducătorii statelor în care a activat în decursul timpului. A cunoscut numeroase personalități ale diplomației europene, cu multe dintre ele având relații de amiciție, fapt care l-a transformat într-o voce importantă în mediul diplomatic. În plus, cariera prodigioasă a făcut din Nicolae Petrescu-Comnen un personaj cunoscut al exilului românesc, iar lucrările sale, apărute după 1945, l-au consacrat în postura de memorialist și, totodată, analist al perioadei interbelice.

Deși până acum nu i s-a acordat o atenție deosebită, Nicolae Petrescu rămâne unul din acei diplomați români care a prezentat cu succes interesele statului român peste hotare, urmărind îndeplinirea interesului național.

Nicolae Petrescu-Comnen – diplomé de la Roumanie d'entre les deux guerres
(Resumé)

Dans cette étude, nous avons réalisé un bref portrait de l'un des diplomés de valeur de la Roumanie d'entre les deux guerres mondiales, Nicolae Petrescu-Comnen. Il a commencé son activité diplomatique en 1923 et a activité successivement en tant que représentant de la Roumanie à Berne, délégué auprès de la Société des Nations (1 juillet 1923-1 février 1928), pui sil a représenté l'Etat roumain en Allemagne entre 1928-1930 et 1932-1938. En 1930-1932 et 1938-1940, Petrescu-Comnen a été nommé „Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiare" de la Roumanie auprès du Saint Siège. Cependant, la période de pointe de sa carière diplomatique est celle où il a détenu, entre 30 mars et 21 décembre 1938, le portefeuille du Ministère des Affaires Étrangères. Grâce à ses reussites professionelles, Nicolae Petrescu-Comnen peut être encadré parmi les grandes figures de la diplomatie roumaine.

[37] Idem, Fond Dosare Personale-Nicolae Petrescu Comnen, vol. I, decretul semnat de Ion Antonescu la 30 octombrie 1940 prin care se specifica punerea în disponibilitate a lui Nicolae Petrescu-Comnen

www.muzeubt.ro / www.cimec.ro

Izvoare și Bibliografie

Documente inedite

Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond Casa Regală, dos. 92/1930; 85/1931.

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, Fond Dosare Personale-Nicolae Petrescu-Comnen, vol. I, II, III.

Idem, Fond 71/Vatican. Relații cu România. 1940, vol. XXI.

Documente publicate

România-Vatican. Relații diplomatice, I, 1920-1950, cuvânt înainte de Mihail Dobre și Mons. Jean-Claude Périsset, Editura Enciclopedică, București, 2003.

Ziare și periodice

„Argus", 1938.

„Monitorul Oficial", 1938.

„Universul", 1938.

„Viitorul", 1938.

Bibliografie

Badea, Marin, *Martor în culisele celui de-al treilea Reich*, în „M.I.", anul XV, nr. 1, ianuarie 1981, pp. 50-53.

Bossy, Raoul, *Amintiri din viața diplomatică (1918-1940)*, vol. I, 1918-1937, ediție și studiu introductiv de Stelian Neagoe, Humanitas, București, 1993.

Buchet, Constantin, *România și Republica de la Weimar 1919-1933. Economie, diplomație și geopolitică*, All Educațional, București, 2001.

Constantinide, Noti, *Valiza diplomatică. 1890-1940*, Ediție îngrijită de Florica Vrânceanu, introducere de prof. univ. dr. Dumitru Preda, Editura Libra, București, 2002.

Herban, Adela, *România-Vatican, 1920-1940. Relații diplomatice*, Editura Călăuza, Deva, 2002.

Petresco-Comnene, Nicolae, *Etudes sur la condition des israélites en Roumanie*, Paris, A. Pedane Editeurs, 1905.

Idem, *Suggerimenti per la pace*, Firenze, Bompinioni, 1945.

Idem, *Anarchie, dictature ou organisation internationale*, Geneva, Perret-Gentil, 1946.

Idem, *Preludi del grande drama. Ricordi e documenti di un diplomatico*, Roma, Edizioni Leonardo, 1947.

Idem, *I Responsabili*, Verona, Arnoldo Mondadori, 1949; Idem, *Luci e ombre sul Europa. 1914-1950*, Milano, Bompiani, 1957.

Petrescu, Nicolae, *Nicolae Petrescu Comnen. Un mare diplomat, pe deplin uitat*, în *Diplomație și diplomați români*, Focșani, 2001.

Slăvescu, Victor, *Note și însemnări zilnice*, II, *2 ianuarie 1938-31 decembrie 1939*, ediție îngrijită, cuvânt înainte și indice de Georgeta Penelea-Filitti, Editura Enciclopedică, București, 1996.

www.muzeubt.ro / www.cimec.ro